

особливі відносини зі сторонніми партнерами;
здійснення операцій, які раніш вже супроводжувались порушенням норм валютного законодавства.

В свою чергу до факультативних ознак відносяться:

особисті якості посадових осіб підприємства, що свідчать про наявність у них можливих мотивів до вчинення даного злочину;

здійснення зовнішньоекономічних операцій, що звичайно не становлять ділового інтересу;

використання посадовими особами суб'єктів підприємництва шляхів для ухилення від податків або їх зменшення;

розкішний стиль життя керівників підприємства, незважаючи на те, що їх підприємницька діяльність розпочалася порівняно недавно;

наявність незвичайно високого рівня плінності кадрів серед управлінського персоналу (особливо старших та головних бухгалтерів) поряд з високою прибутковістю підприємства;

прибутковість даного підприємства (фірми) порівняно до середньої по галузі виходить за певні межі;

значна кількість або незвичайні угоди з підприємствами (фірмами), що перебувають в родинних стосунках з тим, що перевіряється.

Знання та використання зазначених ознак дає можливість на ранніх стадіях виявити злочин, встановити необхідні обставини його розслідування.

І. О. Христич,
доц. НЮА України

Проблеми методики обчислення збитків від господарських злочинів

Як відомо, господарські злочини спричиняють значні збитки як окремим підприємствам, установам, галузям, так і усій державі в цілому. Необхідно розробити методику їх обчислення.

При розробці методики обчислення збитків від господарських злочинів треба вирішити такі проблеми.

По-перше, які збитки слід враховувати: лише прямі (як це прийнято в практиці правоохоронних органів) чи увесь комплекс збитків, яких дійсно зазнає суспільство внаслідок вчинення господарських злочинів.

По-друге, на якому рівні слід враховувати ці збитки: на рівні окремого підприємства чи фірми (як прийнято в практиці правоохоронних органів), або на рівні окремої галузі народного господарства, або держави в цілому.

По-третє, незважаючи на значний обсяг робіт щодо вдосконалення КК України (багато статей виключено із глави VI Особливої частини чинного КК), до категорії «господарські злочини» відносять дуже різні за своїм складом і значенням діяння: наприклад, ст. 154 — спекуляція та ст. 153 — підробка знаків поштової оплати та проїзних квитків та ін. Тому вважаємо, що в новому КК України слід значно скоротити кількість злочинів, які охоплюватимуться поняттям «господарські злочини», за які можна буде застосовувати кримінальну відповідальність. Уявляється, що більшість з цих діянь слід віднести до правопорушень і встановити за них лише адміністративно-правову відповідальність.

По-четверте, більшість із господарських злочинів мають дуже велику латентність, наприклад, такі види злочинів, як ухилення від сплати податків підприємств і організацій (ст. 148² КК) або ухилення від подання декларації про доходи (ст. 148¹ КК) та ін. хоча зрозуміло, що саме вони завдають найбільшої шкоди бюджету різних країн світу, особливо нашої держави.

Тому обчислення збитків від господарських злочинів, якщо застосовувати лише дані офіційної правової статистики, носитимуть частковий характер. Якщо взяти до уваги точку зору деяких кримінологів щодо дійсного рівня цих злочинів (враховуючи рівень їх латентності), то й тоді обчислення збитків від господарських злочинів носитиме лише вірогідне значення, що значно ускладнює розробку цієї методики. Для побудови методики обчислення збитків від господарських злочинів треба мати реальні дані про ці злочини, враховуючи їх якісну різноманітність. Вважаємо, що необхідно щорічно проводити в масштабах усієї країни обчислення реального рівня збитків від господарських злочинів з урахуванням їх латентності.